

COLLEGIUM CIVITAS
Instytut Socjologii im. Edmunda Wnuk-Lipińskiego

Obszar nauk społecznych
Dziedzina: nauki społeczne
Dyscyplina naukowa: socjologia
Specjalność: socjologia wizualna

mgr Aleksander Gowin

Wizualne konstrukcje sytuacji społeczno-politycznej w Polsce na
łamach tygodnika „Der Spiegel”

Analiza roczników 1980 – 1990

Visual Constructions of socio-political Situation in Poland in the
weekly Magazine “Der Spiegel”

Analysis of Issues from 1980 – 1990

Praca doktorska
napisana pod kierunkiem
dr hab. Agnieszki Kampki

Warszawa 2018

mgr Aleksander Gowin
Collegium Civitas

Tytuł:

Wizualne konstrukcje sytuacji społeczno-politycznej w Polsce na łamach tygodnika „Der Spiegel”. Analiza roczników 1980 – 1990

Streszczenie pracy doktorskiej

Praca podejmuje problematykę wiedzy wizualnej w kontekście komunikacji medialnej. Celem rozprawy jest rekonstrukcja ikonicznych zasobów wiedzy dotyczącej przemian społeczno-politycznych w Polsce na przykładzie materiału ilustracyjnego w niemieckim tygodniku „Der Spiegel” między 1980 a 1990 rokiem. Ilustrowany magazyn „Der Spiegel” należy do najbardziej wpływowych i opiniotwórczych tygodników w Republice Federalnej Niemiec. Polska problematyka na łamach magazynu znajdowała szerokie echo w momentach istotnych przekształceń politycznych. W pracy poddawane analizie są wizualne przedstawienia zachodzących w Polsce procesów społecznych i politycznych, które doprowadziły do demokratycznych przekształceń ustrojowych w Polsce po 1989 roku. Szczegółowym badaniom poddane zostały fotografie oraz karykatury publikowane w zachodnioniemieckim tygodniku.

Jednym z głównych zamierzeń rozprawy jest próba znalezienia odpowiedzi na pytanie o rolę wizualnych przedstawień w procesie nabywania wiedzy o rzeczywistości społecznej. W pracy stawiana jest teza, iż ilustracje prasowe generują wiedzę o rzeczywistości bez konieczności odwoływania się do struktur znaczeniowych zawartych w tekstach prasowych. Badacz podejmuje się tym samym próby rekonstrukcji ikonicznych zasobów wiedzy, których rezydua poszukiwane są w konstrukcyjnych elementach wizualnych przedstawień. Zagadnienie to rozpatrywane jest w kontekście transformacji politycznej w Polsce. W kolejnych szczegółowych pytaniach badawczych problematyka wiedzy wizualnej rozważana jest przez badacza na przykładzie wybranych fragmentów polskiej rzeczywistości społeczno-politycznej, która prezentowana była zachodnioniemieckiemu czytelnikowi magazynu.

Wybrany narzędziem badawczym jest dokumentarna metoda analizy obrazów, która swe metodologiczne instrumentarium wywodzi z socjologii wiedzy oraz metod historii sztuki, a w szczególności ikonologii i ikoniki. Przeprowadzone przy użyciu tego instrumentarium analizy wskazują na konieczność rozpatrywania ilustracji prasowych zarówno w kontekście

tekstowych reprezentacji, jak również poprzez ich autonomiczne struktury znaczeniowe. W tym ujęciu ilustracje prasowe traktowane są jako dokumenty konstruujące określoną rzeczywistość dziejących się procesów społecznych oraz poświadczające ich realny status.

mgr Aleksander Gowin
Collegium Civitas

Title:

Visual Constructions of socio-political Situation in Poland in the weekly Magazine "Der Spiegel". Analysis of Issues from 1980 – 1990

Summary of doctoral thesis

The thesis deals with the issue of visual knowledge in the context of media communication. The objective of the dissertation is to reconstruct the iconic knowledge resources concerning the socio-political changes in Poland on the example of illustrative material in the German "Der Spiegel" weekly, between 1980 and 1990. "Der Spiegel" illustrated magazine is one of the most influential and opinion-forming weeklies in the Federal Republic of Germany. Polish issues were highly popular at the moments of significant political transformation in the magazine. The present thesis analyzes the visual representations of social and political processes taking place in Poland, which led to democratic political transformation in Poland after 1989. Photographs and caricatures published in the West German weekly have been subjected to an extensive research.

One of the main intentions of the dissertation is an attempt to find an answer to the question about the role of visual representations in the process of acquiring knowledge about social reality. The thesis is that the press illustrations generate knowledge about reality without having to refer to the semantic structures contained in the press texts. The researcher undertakes an attempt to reconstruct the iconic resources of knowledge whose residues are sought in the structural elements of visual representations. This issue is considered in the

context of political transformation in Poland. In the following detailed research questions, the problem of visual knowledge is considered by the researcher on the example of selected fragments of Polish socio-political reality, which was presented to the West German reader of the magazine.

The research tool selected for this purpose is the documentary method of image analysis, which derives its methodological instrumentarium from the sociology of knowledge and methods of art history, and in particular of iconology and iconic. Analyzes carried out using this instrumentarium indicate the need to consider press illustrations both in the context of textual representations and also through their autonomous semantic structures. In this perspective, press illustrations are treated as documents constructing a specific reality of occurring social processes, and certifying their real status.